

מחשבה קצרה על הדף הרב יחזקאל הרטמן

מסכת זבחים דף קה

חזרה לכמות שהיה האם חדש פיקרי?

"בעי רבי אלעזר, פרים ושעירים הנשרפים שיצאו וחזרו מהו, מי אמרינן כיון דנפקי להו איטמו להו, או דלמא כיון דהדור הדור (והוה להו כמי שלא יצאו, רש"י)". ומסקינן דכיון דהדור הדור, משום שכדי לטמא בגדים בעינן "ואחר יבוא אל המחנה".

והנה בהלכות חול המועד (ס" תקמו) למדנו שאין נושאין נשים בחוה"מ, אך להחזיר גרושתו מותר, ופירש המג"א משום שאין לו שמחה כל כך. וכיו"ב כתב הרמב"ם (מלכים ז, ח) שהמחזיר גרושתו אינו חוזר מעורכי המלחמה משום שנאמר "אשה חדשה". וניתן להגדיר שיש כאן נידון האם כשדבר חוזר למצבו הקודם (כמו מחזיר גרושתו) הרי הוא "חדש".

ובספר נפש חיה להג"ר מרגליות זצ"ל (ס" תקמו) מביא ראיה שחזרה למצב הקודם אינה מגדירה אותו 'חדש', מסוגיין דמסקינן "כיון דהדור הדור", כלומר שהפריים שבו למצבם הקודם.

אלא ששוב הביא ראיות רבות להיפך. אחת הראיות היא מב"ק (כט, ב): "ההופך את הגלגל ברה"ר והוזק בהן אחר חייב בנזקו, ומוקמינן שהחזירה למקומה הראשון, ואעפ"כ נחשב השני כחופר בור חדש. וכן במדרש (שמו"ר פ"ו) על הפסוק "ויקם מלך חדש על מצרים" - "פרעה עצמו היה, אלא הורידוהו מכסאו ג' חדשים וכו' והושיבו אותו", הרי שנחשב חדש למרות ששב למצבו הקודם.

ויש להוסיף ולדחות ראייתו מגמ"ר דידן, דאמנם מסקינן דמטמאין, אך לא משום סברת "הדור הדור", אלא משום דבעינן "יבוא אל המחנה", וראיה מהמשך הגמ' שדנו באופן שמשכו את הפריים החוצה במקלות, ויש בזה ספק, הרי שלא נפשו דאמרינן "הדור הדור".

ומתקשרים הדברים לנידון עמוק בעניני מחשבה, וכתב בזה בקצרה הגר"א (ביאר לתיקון ותיקון נח, דף קו ע"ד) והרחיב בו הלשם (ספר הדעה ח"ב דרוש ד ענף כד סימן א), דהנה יש לדון במי שחטא ועשה תשובה, האם חוזר למצבו הראשון. וברוב המקומות בתורה מצינו שאינו חוזר, כגון אדם הראשון ששב בתשובה ואעפ"כ לא הוחזר לגן עדן. ראובן עשה תשובה, ולא הועיל לו לקבל בחזרה את הבכורה. משה רבינו לא נכנס לא"י למרות שעשה תשובה. שאול אמר 'חטאתי' ואעפ"כ נקרעה ממנו המלכות ולא חזרה. [וע"ע בפחד יצחק יו"כ יא, ג]

היוצא מן הכלל הוא דוד המלך, שהקים עולה של תשובה (מו"ק טז, ב), וזכה שהמלכות חזרה אליו כמו שהיתה מקודם. והזכרנו לעיל מרבי צדוק הכהן שזה כוחו של משיח, להחזיר את הכל לקדמותו.

נמצא שבאופן כללי, תשובה היא מהלך חדש שאמנם פעמים שבעלי תשובה גדולים מצדיקים גמורים, אך סוף סוף בד"כ אינו חוזר למצבו הראשון. והוא כיסוד שמבאר הנפש חיה הנ"ל.

דף קה

עונש כתיב אזהרה פני

לגבי שוחט קדשים בחוץ, שואלת הגמ' דאמנם עונש שמענו, אך אזהרה מנין.

וצ"ב מדוע צריך גם אזהרה ואין די בעונש המופיע בתורה, הלא אם ישנו עונש, מוכח מכך שבדאי הדבר אסור.

ועמד בכך בספר החינוך (מצוה סט), ומיישב דאילו נכתבה אזהרה "היה במשמע שיהיה רשות ביד כל הרוצה לקבל העונש ולא יחוש לצערו לעבור על המצוה, ולא יבוא בזה כנגד חפץ השי"ת ומצותו, ויחזור דבר המצוה כעין מקח וממכר, כלומר הרוצה לעשות דבר פלוני יתן כך וכך ויעשהו, או יתן שכמו לסבול כך ויעשהו". דהיינו שיתכן לתפוס את העונש כתוצאה מן המעשה, ורשות ביד האדם להחליט אם לעשותו או לא. לכן נצרכת אזהרה כדי לאסור הדבר בהחלט.

בספר הלשם (הקדמות ושערים שער ו פ"ח) מאריך בכך, דלכל ישראל יש חלק לעוה"ב, ובסופו של דבר יגיעו כולם אל תיקונם בעוה"ב - יש שזוכים להגיע בדרך המלך, ע"י מילוי תפקידים בעולם בקיום תורה ומצוות. ויש שיגיעו לתיקונם בדרך קשה של עונשי העוה"ז והגיהנם חיבוט הקבר ושאר ייסורים. לאור זאת היה מקום לאדם לחשוב שהרשות נתונה לו לבחור באיזו דרך ללכת, שהרי בסופו של דבר יגיע לאותו יעד. ועל כן אמרה התורה "החיים והמוות נתתי לפניך בחרת בחיים", כלומר מחויב ומצווה האדם ללכת בדרך הטובה ולבחור בחיים.

מו"ר הגר"מ שפירא זצ"ל היה מצרף לכך את דברי הבית הלוי (בראשית לב, יא) בהסבר מאמר חז"ל "שכר עבירה עבירה, ושכר מצוה מצוה", דהעונש המגיע לאדם עבור העבירה הוא בעצמו ג"כ עבירה בפני עצמה, דמכיון שרצון הבורא להיטיב לישראל, והאדם גרם במעשיו שיענש ויעשה עמו ההיפך מרצון ה', נמצא שמגיע לו עונש עבור העונש. וכן שכר המצוה הוא עצמו מצוה, שמקיים בכך רצון ה' להיטיב לו.

אזהרת התורה באה למנוע מהאדם לעשות את העבירה, שלא יחשוב שמוותר לו לקחת על עצמו את הדרך קשה, ואין הדבר כן, אלא אסור לו ללכת בדרך זו ומחויב לבחור בחיים.

דף קז

פקריבין אע"פ שאין בית

"אמר רבי יהושע, שמעתי שהיו מקריבין אע"פ שאין בית, ואוכלים קדשי קדשים אע"פ שאין קלעים, קדשים קלים ומעשר שני אע"פ שאין חומה, מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא."

הלשון "שמעתי שהיו מקריבין" משמעו שהיתה כזו תקופה, וצ"ב מה הכוונה. בדברי המקובלים מבואר, שהכוונה לכל יום ויום, דאליהו הנביא מקריב קרבנות בשמים בכל יום. בספר עמק המלך (מובא בקהלת יעקב ערך אליהו) איתא דאליהו "הוא המועלה עתה מיין נוקבין, והוא המקריב עתה קרבנות דבית המקדש, וזה שאמר שמעתי שמקריבין אע"פ שאין בית המקדש".

וברמ"ע מפאנו (מאמר אם כל חי ח"ג ס"י כד) מבאר בדרך זו, שאליהו מקריב תמידין בבמה"ק אע"פ שהוא שמים, ומוסיף: "ואפשר שנגזרו לו קופות מתרומות הלשכה כדי שיהיו באים משל ציבור, ואינו רחוק להאמין שיהיו אבות העולם עומדים על גביו למעמד, והימן אסף וידותון משרורים, ומעוורתו הקדשים דכתיב בהו' לו' יהיה', אמרו שהוא עושה מגילות מגילות (פי' עושה מהעור מגילות) וכתב זכויותיהם של

תוספת למצוה הוי מצוה

למדנו שבסוגייתנו שהקטורת של היכל, שיעורה לענין העלאת חוץ בכזית. ומבאר רש"י שאע"פ ששיעורה 'פרס', שיעור זה אינו אלא מדרבנן. ועל כן, המעלה בחוץ כזית, חייב.

מגמרא זו מובא ראייה ליסוד המובא באחרונים, כדלהלן:

מצינו במהר"ל (גבורות ה' פרק מה) שכתב שכל מה שאוכל מצוה בליל פסח צריך הסבה לכתחילה, "דאע"ג דיוצא בכזית אחד, אם אכל הרבה הכל היא מצוה אחת." כלומר שכל האכילות של ליל הסדר מצטרפים לכזית ראשון.

האבני נזר (י"ד ס"ו ט"ו) מביא לפי יסוד זה את ענין מציעה שבברית מילה. דיש להעיר, באופן שחלה מילה בשבת, מדוע המציעה דוחה שבת, נהי שאם לא ימצוץ תהיה סכנת נפשות, אך יוכל למול סמוך לצאת השבת, ולמצוץ מיד ביציאתה. ומיישב האבני"ז ע"פ דברי המהר"ל הנ"ל, שלפי דבריו כל דבר שקשור לעיקר המצוה נחשב לחלק מן המצוה, וה"נ כל מה שמטיף, הכל מצוה אחת, והכל דוחה שבת כיון שלא פירש, שתיכף לאחר החיתוך והפריעה הוא מוצץ, והוא מדמדה דבר ז' למה שמובא בגמרא בשבת דהמל כל זמן שלא פירש חוזר אף על ציצין שאין מעכבין, כיון שציצין אלו ג"כ מהערלה, ה"נ כיון שדם שמוצץ ג"כ הטפת דם בריית, ע"כ אף שאינו מעכב דוחה שבת וא"צ למול סוף היום.

וכן הוא בגליוני הש"ס (שבת כא, ב) שמבאר לפי יסוד זה את דברי הראי"ה (סי' ק"ז) שבמה שמאריכים ומוסיפים על התקיעות ברה"א אין בכך משום חילול יו"ט, משום דכל זמן שהוא עסוק ולא פירש מן התקיעה, הכל נחשב כחלק מגוף המצוה. ומביא מדברי התוספתא (תרומות פ"ו) דכהן שהיה מיסב בביתו של ישראל הרי זה מדליק את הנר בשמן שריפה, ואע"פ שעמד הכהן והלך לו, אין מחייבין אותו לכבותו עד שיתכבה מאליו.

והיינו שהמשך מצטרף אל עצם המעשה.

הגבורות ארי (יומא מה, א), מוכיח דבר זה מסוגייתנו, דהנה, כיון דמן התורה סגי בכזית, היאך מקטיר בשבת פרס, הא כל מה שמבעיר מן הקטורת ע"ג המזבח בשבת יותר מכזית, הו"ל מבעיר שלא לצורך גבוה, שהרי אינו אלא מדרבנן, ואיך יש כוח בדרבנן לדחות שבת.

ותירץ: "דודאי דבר שהוא צורך גבוה שניתן שבת לדחות אצלו, ואין לו שיעור למעלה, אע"ג דיש לו שיעור למטה, כל כמה דבעי מוסיף ומרבה ודוחה את השבת, **דלא ניתנה תורה למלאכי השרת** לכיון ולצמצם בשיעורו שלא להוסיף ולא לגרוע מן השיעור וקצבה והמדה שנתנה לו תורה."

ועומק תירוצו הגבורות ארי, הוא ע"פ יסוד רבותינו הנ"ל, שכאשר יש למצוה שיעור, גם התוספת על השיעור נחשבת לחלק מהמצוה.

דף ק"ד

ניסוח הפים מדרבנן?

"רבי אליעזר בשית ר"ע רבו אמרה דאמר ניסוח המים דאורייתא."

והקשו התוס' (ד"ה אישמיטיתיה): "משמע דאיכא למ"ד ניסוח המים דרבנן, וזהו תימה אפילו למ"ד חולין בעזרה לאו דאורייתא, שתקנו חכמים לנסך חולין בעזרה, ושמה לפי שהוא אז זמן גשמים כדי שיזכרו לפני המקום להתברך במי גשמים."

באילת השחר מעיר, עד כמה שאין מצוה לנסך, ע"י מה יתברכו, הרי כשישפוך סתם מים על המזבח בלי שיחא בזה מצוה אינו מועיל שיתברכו. אלא ע"כ כונת התוס' דבעצם הדבר שתקנו רבנן לנסך, התחדשה בזה מצוה שמביאה ברכה, והמצוה והברכה באין כאחד.

ועוד רואים כאן שמצוה דרבנן שמביאה ברכה, וראיה מכאן לחזו"א (שביעית יח, ד) שנחלק על הסמ"ע שכתב דאי שביעית דרבנן אין ע"י ההבטחה של 'צוית את ברכת', ואילו החזו"א ס"ל דהברכה יש גם בזמן הזה דלהרבה פוסקים שביעית

כל אחד מישראל, ויש אומרים שאזור עור שלו הוא מאילו של אברהם אבינו."

החיד"א (ראש דוד פרשת ויצא) מביא מדרש שכאשר אמר יצחק "ראה ריח בני כריח שדה", הראה לו הקב"ה בהמ"ק בניו וחרב ובנוי - ראה ריח בני הרי בניו, כריח שדה הרי חרב, אשר ברכו ה' בניו ומשוכלל לעת"ל. וקשה מדוע בזמן החורבן נקרא המקדש "ריח שדה", והלא בחורבן אין קרבנות ומניין הריח. אלא הכוונה כמו שהביא הרמ"ע מפאנו שבכל יום מקריב אליהו הנביא תמידין בבהמ"ק. וזהו "ראה ריח בני כריח שדה" - שלעולם יש ריח של קרבנות, בין כאשר המקדש בנוי, ובין כשהוא חרב.

בספרי חסידות בנו נדבכים על יסוד זה.

ונציין לדברי התפארת שלמה בכמה מקומות. בסוף פרשת ויחי מבאר מה שאומרים במוסף של ר"ח - "ובשירי דוד עבדך הנשמעים בעירך", ולמה נקט לשון הוזה, והוזה לן למימר "שנשמעו", אלא שגם בזה"ז בהמ"ק של מעלה עומד בתיקונו, ומיכאל עומד ומקריב בכל יום, ושירי דוד עוד נשמעים בבהמ"ק של מעלה בראש חודש.

ובתפא"ש לשמיני עצרת מבאר לשון המוסף לרגלים "שתעלנו בשמחה לארצנו", דאין הפירוש רק בזמן הגואל, אלא שגם בזה"ז שתפילתנו יעלו לארץ העליונה, ה"כ שנמצא בהמ"ק של מעלה. שאם יזכה האדם יעלו מצותיו דרך הקודש בבהמ"ק של מעלה.

ונסיים בדברי התפא"ש לשבת הגדול שמבאר קצת אחרת, שכאשר אדם לומד את תורת הקרבנות, הרי זה נחשב שמקריב קרבנות בפועל ממש, וזהו "שמעת שמקריבין אע"פ שאין בית", כי הלימוד בעניני הקרבנות מרוצה לפני הקב"ה כאילו הקריבם בפועל ממש במקום בהמ"ק.

דף ק"ה

עד שיעלה לראש המזבח

"רבי יוסי אומר, אינו חייב עד שיעלה לראש המזבח". מבאר רש"י: שיבנה מזבח לשם כך, ויעלה.

וכן הוא לשון הרמב"ם (מעשה הקרבנות פ"ט ה"א) "אין המעלה בחוץ חייב עד שיעלה לראש המזבח שיעשה בחוץ." משמע שצריך שיעשה את המזבח לשם מזבח. ומציינים למכילתא (יתרו י"א, ד) "מזבח אדמה תעשה לי, מזבח מיוחד לי, שלא תבנהו מתחילה לשום אחר."

ולקמן ע"ב מבארת הגמ' את המקור לרבי יוסי, ממה שנאמר "ויבן נח מזבח לה'", וכבר הקשו האחרונים איך אפשר ללמוד מקודם מתן תורה. ויש לומר, שיעקר המקור הוא המכילתא - שמזבח לה' הוא לשם השם, ומה שמביאים מנח הוא רק עבור פרטי הדבר - למעט צור ואבן.

רבי דוד פינקל זצ"ל (מישיבת חברון) האיר, שבסוגייתנו רואים שיש שני שלבים בהעלאת בחוץ - בניית מזבח, והקרבה עליו. ומצינו שני שלבים אלה גם בנדרים (כב, א): "רבי נתן אומר, הנודר כאילו בנה במה, והמקיימו כאילו מקריב עליו קרבן." והר"ן שם מבאר את הקשר בין נדרים להעלאת בחוץ, שבשניהם אדם מוסיף על התורה, והיה עולה בדעתו שאין בכך פגם, אך התורה הזהירה על כך "דלא לוסף על עלה לבנות במה ולהקריב בחוץ". הרי שגם הר"ן מונה כאן את שני השלבים הנ"ל.

ויש לצרף את דברי המהר"ל שם (חי' אגדות), בטעם האיסור בהעלאת בחוץ, דבהמ"ק הוא מקום הקיבוץ של כללי ישראל, וכולם עובדים שם את ה' יחד. הבונה במה פורש מן הציבור, וכן הנודר אוסר על עצמו דברים חדשים, ובכך פורש מן הציבור.

ולאור דבריו מובן היטב, שהפרישה מן הציבור מתחילה כבר בבניית המזבח עצמו, שמראה שעומד לעצמו. וכאשר מקריב עליו, מוסיף ומבסס את הפרישה מן הציבור. וע"כ מובן שיש בכך שני שלבים של פרישה מן הציבור.

דף ק"ט

היה להם נסכים.

ולפי דברים מתבאר שזו היא מחלוקת ר"ע ורבי ישמעאל: ר"ע אומר שכאשר חטאו במרגלים ונגזר עליהם להיות ארבעים שנה במדבר, ירדו ממדרגתם הרוחנית, והזקקו לנסכים. אך לפי רבי ישמעאל כל זמן שהיו במדבר וראו עין בעין את שכינת הקב"ה, וחוו את העננים, הבאר והמן, אז לא הוצרכו לנסכים. ורק בכניסתם לא"י שהוא מקום גשמי, התחדשה הבאת נסכים שהם רובד יותר גשמי.

והדברים נפלאים עד למאד.

דף קיב

עבודה בבכורות

"עוד שלא הוקם המשכן היו הבמות מותרות והעבודה בבכורות." ומבאר רש"י: "ועבודה בבכורות, כדכתיב וישלח את נערי בני ישראל וגו'."

אמנם הרמב"ם בפירושו המשניית כתב "שהעבודה לעולם אינה אלא בבכורות מאדם ועד משה רבינו ע"ה".

ובתפארת ישראל (יכן אות לה) כתב מדיליה דדוקא קרבנות ציבור היו בבכורות, אבל קרבנות יחיד היו קרבים בבמה מכל יחיד שירצה, דהרי מצינו האבות שהקריבו בבמה אף שלא היו בכורים, ולא מצינו שנאסר אח"כ.

וזו תמיהה על הרמב"ם שכתב שרק בכורים היו עובדים. בשו"ת קול מבשר (ח"א סי' לח) רצה לומר דהאבות היה להם דין בכור. והוא דוחק.

עוד תמה הפחד יצחק (פסח מאמר כ) על הרמב"ם מטעם אחר, דהלא במפורש שנינו בפ"ק דבכורות דקדושת בכורה לענין עבודה (קודם שהוקם המשכן), וקדושת בכורה לענין פדיון הבן, ענין אחד הם. וא"כ פשוט שהעבודה בבכורות החלה קודם ממתכת בכורות, דומיא דקדושת הבכורים לענין פדיון. וצ"ע"ג.

וקושיה זו הובאה בספר ברכת שמעון (פרשת תולדות), ויישב דבאמת מפורש בחז"ל בכמה מקומות שכבר בתקופת האבות הייתה עבודה בבכורות, וכגון מה שמובא ברש"י במכירת הבכורה "אמר יעקב אין רשע זה כדאי שיקריב להקב"ה", וכן הוא במדרש. ועוד איתא במדרש (במדבר ד, ו) שענין העבודה בבכורות היה מתחילת ברייתו של עולם.

ולענין הטענה שרק ביציאת מצרים החלה קדושת הבכורים, מביא בברכת שמעון מהספורנו (במדבר ה, יז) שקדושת הבכורים נובעים מכך שהם הנכבדים בביתם, שהם המייצגים את המשפחה.

ונראה ראייה לדבר, שהרי במכת בכורות "אין בית אשר אין שם מת", וכשלא היה בכור, החשוב שבמשפחה מת, כמ"ש רש"י עה"ת.

ונוסף דמב' במי השילוח שכאשר קורח טען נגד משה "כי כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה' ומדוע תתנשאו על קהל השם", באמת היתה אמת בטענה זו, ולעתידי לבא אכן כל עם ישראל יעבוד בעצמו ולא יצטרכו כהנים. אך באותה עת לא היו ראויים לכך, כפי שהוכיח חטא העגל, וזו היתה טעותו של קורח.

ויש להוסיף על דבריו, דעד שלא חטאו בעגל, היו עם ישראל במעלה קרובה לעתידי לבוא, שכל העדה קדושים, ורק כתוצאה מחטא העגל הוצרכו לדרגות בתוך העם.

ולפי זה, הבכור מייצג את החשוב שבמשפחה, וכל משפחה בעם ישראל יש להם נציג שעומד ומקריב את הקרבנות. ואין זה מוגדר כקבוצה בתוך כלל ישראל. נמצא שמעלת הבכורה היא בעצם מעלת כלל ישראל עצמם, שבאה לידי ביטוי בחשוב שבמשפחה, ולכן שייך עבודה בבכורות גם קודם יציאת מצרים קודם שחלה קדושת בכורה.

דרבנן, וטעם הדבר כ' החזו"א, "דבית דין שלמעלה עושין מה מה שגזרין בבית דין של מטה", וכונתו לסיוד הנודע המבואר בירושלמי (תבותו פ"א סוף ה"ב) "אמר ר' אבון אקרא לאלקים עליון לא-ל גומר עלי, בת ג' שנים ויום אחד ונמלכין ב"ד לעברו, התולין חזרין, ואם לאו אין התולין חזרין", כלומר הטבע מסור בידי בית הדין. וכך גם לענין ברכה.

וכתב האילת השחר שליישב דעת הסמ"ע יש לחלק, דכאן תקנו חכמים במיוחד ניסוך המים בשביל שתהיה ברכה, ולכן ישנה ברכה הגם שהוא מדרבנן, אבל כשתקנו לשמור שביעית בזמן הזה, לא היתה המצוה כדי שתהיה ברכה. וראיה לזה ממה שאמר רב חסדא בשבת (סב, ב) דכשנטול ידיו בשפע מקבל מלא הפניו טיבותא, והרי נטילת ידיו היא רק דרבנן, ומ"מ כשמהדר במצוה זו יש לו ברכה, אלא משום שהענין שאמרו רבנן דיש ענין לטיול בשפע, זה כדי שתהיה לו ברכה, ואז גם בדרבנן זוכה לברכה.

דף קיא

לא קרבו נסכים במדבר

אליבא דרבי עקיבא קרבו נסכים במדבר, ולפי רבי ישמעאל לא קרבו נסכים במדבר.

התוס' מביאים את דברי רש"י בקידושין, דלא אמר רבי ישמעאל אלא בקרבנות יחיד, ואילו בקרבנות ציבור מודה שקרבו במדבר.

וצ"ב מה החילוק בין נסכי ציבור לנסכי יחיד לענין אם קרבו במדבר.

השם משמואל (שלה תרע"א) מביא את הגמ' בברכות (יד, ב) "כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים", וביאור הדברים, דזבח הוא קרבן מבעל חי, והנפש החיונית שבבהמה מכפרת על הנפש השכלית שבאדם. ואילו הנסכים הם צמחים שאין להם אלא נפש הצומחת, והם מכפרים על הנפש הטבעית שבאדם. כאשר מקריב זבח בלא נסכים, הרי הנפש השכלית לבדה מתקדשת ולא הנפש הטבעית. והנה ק"ש היא אהבת ה' ועול תורה ומצוות במחשבה ודיבור, ותפילין הם כמעשה. ועל כן הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו הקריב קרבן מבעל חי ולא מן הצמחים, שחסר הרובד הטבעי הגשמי.

ובזה מבאר מה שפרשת נסכים נאמרה רק לאחר חטא המרגלים בפרשת שלח, שאחרי חטא המרגלים, העפילו ישראל לעלות ההרה, שמסרו נפשם וירדו למלחמה אף ליהרג, ובכך חשבו לתקן חטאם במה שקודם לא רצו למסור נפשם לה'. ועל כן זכו לפרשת נסכים שעל ידם מחברים את החלקים היותר גשמיים שבאדם לה'. ובכך מובן שבקרבנות אוה"ע אין נסכים, שאינם יכולים לקשר חלקים אלה לה'.

ובמקום אחר (שלה תרע"ג) כתב השם משמואל, שכל זה רק לגבי יחיד, אך כלפי הציבור, כאשר קיבלו תורה ואמרו נעשה ונשמע, מיד חיברו לה' את החלק הגשמי שבציבור. ורק אצל יחידים שכל אחד עומד לעצמו, היכולת שלהם להביא את החלק הגשמי לה', התחדש רק אחרי חטא המרגלים.

בקדושת לוי (סוף פרשת ויקרא) מבאר בדרך דומה שכל הקרבנות הם השפעה עלינו כענין הבהמה שהיא מעשה הבריאה של ה'. לעומת זאת, מנחות ונסכים מיוצרים ע"י פעולת האדם (שזורע וקוצר וכו'). נמצא שהבהמה מסמלת מצב יותר רוחני שמגיע מלמעלה, ואילו נסכים מייצגים מצב גשמי שמגיע ממעשי האדם.

וגם בשפת אמת (שלה תרמ"ט) הולך בדרך זו, ומצרף הדברים לאותה הגמ' בברכות שכל הקורא ק"ש בלא תפילין כאילו מקריב זבח בלא מנחה, דק"ש היא ענין עליון, והתפילין הם באים מציודו, וצריך לצרפם יחד.

והקדושת לוי והשפ"א מבארים אחרת מדוע לא קרבו נסכים במדבר, שככל שאנו מגיעים ליותר מעשה של תחתונים, ככל שעם ישראל יורד למצב יותר נמוך, אזי צריכים לצרף אל ההקרה גם נסכים שהם מעשי התחתונים. כאשר עם ישראל עמד למרגלות הר סיני, זכה הציבור למידת ההתכללות שגם הרובד הגשמי הצטרף לקרבן. אך יחידים כל זמן שהיו במדבר, שהוא מקום רוחני, לא